

TİBB BACILARININ VƏ TİBB QARDAŞLARININ İŞLƏRİNDƏN MƏMNUNLUQ SƏVİYYƏSİ: 1 SAYLI ŞƏHƏR KLİNİKİ XƏSTƏXANASINDA ARAŞDIRMA

*Daxil olub: 15 noyabr 2023-ci il;
Qəbul olunub: 31 yanvar 2024-ci il
Received: 15 November 2023
Accepted: 31 January 2024*

Kənan Aslanov
*doktorant, İstanbul Universiteti;
drkenan1501@mail.ru*

Xülasə

Bu tədqiqat Bakı şəhəri 1 saylı Şəhər Klinik Xəstəxanasında çalışan tibb bacılarının və tibb qardaşlarının işlərindən məmnunluq səviyyəsini təyin etmək məqsədi ilə identifikator olaraq seçilmişdir.

Tədqiqatda metod olaraq Studentin t testi və ikidən çox dəyişən müqayisəsində istifadə olunan ANOVA, normal aralıqlarla bölünməmiş parametrlərdə Mann-Whitney U testi və KruskalWalli testindən istifadə edilmişdir.

Təhlillərin nəticələrinə əsasən tibb bacılarının və tibb qardaşlarının toplam işlərindən məmnunluq səviyyələri 59,6+17,0 aralığında təyin edilmişdir. Tibb bacılarının və tibb qardaşlarının işlərindən məmnunluq səviyyəsi ilə cinsiyyət, yaş qrupları, ailə vəziyyəti və aldıkları təhsil arasında statistik cəhəttən əhəmiyyətli bir əlaqə yoxdur ($p<0,05$), ancaq çalışdıqları bölüm ilə çalışma saatları arasında statistik cəhəttən əhəmiyyətli bir bağlılıq analiz nəticəsində ortaya çıxmışdır ($p<0,05$).

Bu təhlilin nəticəsi olaraq tibb bacılarının və tibb qardaşlarının işlərindən məmnunluq səviyyələri orta olaraq qiymətləndirilmişdir.

Açar sözlər: *tibb bacıları, tibb qardaşları, iş məmnunluğu.*

LEVEL OF SATISFACTION WITH THE WORK OF NURSES AND MEDICAL BROTHERS: RESEARCH AT CITY CLINICAL HOSPITAL №1

Kenan Aslanov;
*İstanbul University;
drkenan1501@mail.ru*

Abstract

This study was selected as an identifier in order to determine the job satisfaction levels of nurses and medical brothers working in Baku City Clinical Hospital No. 1.

The study used the Mann-Whitney U tests and KruskalWalli tests in undivided parameters at normal intervals, Anova, which was used in the student-t test and comparison of more than two variables as a method.

Based on the results of the analyzes, the level of satisfaction with the work of nurses and medical brothers was set at 59.6 ± 17.0 . There is no statistically significant relationship between the satisfaction level of work of nurses and medical brothers and sex, age, family status, and education ($p < 0.05$), but a statistically significant relationship between the department and the working hours was emerged from the analysis ($p < 0.05$).

As a result of this study, the satisfaction level with the work of nurses and medical brothers was assessed as moderate.

Keywords: *nurses, medical brothers, occupational satisfaction.*

УРОВЕНЬ УДОВЛЕТВОРЕННОСТИ РАБОТОЙ МЕДСЕСТЕР И МЕДБРАТЬЕВ: ИССЛЕДОВАНИЕ НА БАЗЕ ГОРОДСКОЙ КЛИНИЧЕСКОЙ БОЛЬНИЦЫ №1

Кенан Асланов
Стамбульский университет
drkenan1501@mail.ru

Резюме

Данное исследование было выбрано в качестве идентификатора с целью определения уровня удовлетворенности работой медицинских сестер и медицинских братьев, работающих в городской клинической больнице № 1 города Баку. В качестве методов в исследовании использовались t-тест Стьюдента и ANOVA, используемые при сравнении более двух переменных, тест с U-критерием Манна-Уитни (Mann-Whitney U test) и Краскела-Уоллиса (Kruskal-Wallis) с параметрами, не разделенными нормальными интервалами.

По результатам проведенного анализа уровень удовлетворенности работой медицинских сестер и медицинских братьев составил $59,6 \pm 17,0$. Статистически значимой связи между уровнем удовлетворенности работой медсестер и медбратьев и полом, возрастом, семейным положением и образованием не обнаружено ($p < 0,05$), однако в результате анализа выявлена статистически значимая связь между отделением и продолжительностью рабочего дня ($p < 0,05$).

В результате проведенного исследования уровень удовлетворенности работой медицинских сестер и медицинских братьев был оценен как умеренный.

Ключевые слова: *медсестры, медбратья, удовлетворенность трудом.*

Giriş

Dünyada və ölkəmizdə səhiyyə xidmətlərində olan müasir tendensiyaya uyğun olaraq mütəmadi dəyişikliyə uğrayan bu sahə xəstələrə qulluq keyfiyyətinə və tibb işçilərinin, xüsusən də tibb bacılarının və tibb qardaşlarının iş həyatlarının keyfiyyətinə mənfi təsir göstərməkdədir [1]. Bu vəziyyətdə həm xəstə, həm də köməkçi tibb heyətinin məmnunluğunu təmin etməli olan tibb müəssisələri, xüsusən də xəstəxanalar üçün vacib bir problemi özü ilə bərabər gətirməkdədir [2]. Xəstə və işçi məmnuniyyəti beynəlxalq akkreditasiya təşkilatlarının keyfiyyət göstəriciləri olsa da, ölkəmizdəki dövlət qurumlarında çalışan və xidmət edən tibb işçilərinin məmnuniyyətinə kifayət qədər diqqət göstərildiyini söyləmək olmaz.

Səhiyyə işçilərinin ən böyük qrupu olan tibb bacıları və tibb qardaşları xəstə ehtiyaclarını təyin edən, davam edən müalicə müddətində daima xəstə ilə təmasda olan, müalicənin effektiv olması üçün gündəlik qeydiyyatı həyata keçirən və qiymətləndirən, xəstə ilə 24 saat fasiləsiz qarşılıqlı əlaqədə olan peşə qrupudur [3]. Aparılmış tədqiqatlar göstərir ki, tibb bacısı və tibb qardaşlarının baxımına möhtac olan xəstələrin məmnuniyyət səviyyələri ilə xəstəxanada xidmət göstərən səhiyyə işçilərinin məmnuniyyəti arasında güclü bir əlaqənin varlığını ayrıca tibb bacısı və tibb qardaşlarının iş doymu, xəstələrin tibb bacısı və tibb qardaşları üzərindən məmnuniyyətə təsir edən ilk amil olaraq çalışmalar nəticəsində ortaya çıxmışdır [4].

Köməkçi tibb heyətində yüksək iş məmnuniyyəti, yüksək mənəvi, institusional və peşə öhdəliyi onların işlərində davamlı çalışması ilə yaxından əlaqəlidir [5]. Tədqiqatlar göstərir ki, tibb bacısı və tibb qardaşlarının iş məmnuniyyətinin azalması onların işdən ayrılma niyyətinin müəyyən edicisidir [6]. Digər tərəfdən, işini sevərək xəstəyə qulluq edən köməkçi tibb işçilərinin iş məmnuniyyətini təyin edən bir digər amildir.

İndiki vaxtda dövlət xəstəxanalarında çalışan işçilərin iş məmnunluğu və motivasiya səviyyəsi çox aşağı səviyyədə qalmaqdadır [6]. Müasir zaman isə təşkilatın müvəffəqiyyətinin artırılmasında işçilərin iş məmnuniyyətinin yüksək səviyyədə saxlanılmasını tələb edir.

İş məmnuniyyətinə təsir edən bir çox amillərin (ödəniş, təşviq imkanları, ictimai hüquqlar, iş yoldaşları və idarəçilərlə əlaqələr, təhlükəsizlik, səmərəlilik və iş şərtləri kimi) olması mövzuya idarəçilərin çox daha diqqətlə yaxınlaşmalarını tələb etməkdədir [7].

İşçilərin işdən məmnunluq səviyyəsinə təsir edən amillər fərdi və təşkilati amillər olaraq iki qrupa ayrılır. Fərdi amillər fərdlərin fərqli məmnunluq səviyyələrinə çatmasına imkan yaradan amillərdir [8]. Yaş, cinsiyyət, təhsil səviyyəsi, işləmə müddəti, ailə

vəziyyəti və buna yaxın digər amillər fərdi amillərə misal olaraq göstərililə bilər. Təşkilati amillərə isə iş və keyfiyyət, idarəetmə tərzı və nəzarəti, əməkhaqqı, inkişaf və motivasiya imkanları, iş şəraiti, birlikdə işləmə və təşkilati mühit daxildir [9]

Tibb bacısı və tibb qardaşlarının çatışmazlığı dünyada olduğu kimi ölkəmizdə də global bir tibb problemi olaraq qalmaqdadır. Köməkçi tibb işçilərinin sayının azlığı həm xəstə qulluğuna mənfi təsir göstərməkdə, həm də xəstə təhlükəsizliyinin aradan qaldırıl-maması istiqamətində təhdidedici vəziyyətlərin ortaya çıxmasına səbəb olmaqdadır.

Günü-gündən baxıma ehtiyacı olan xəstələrin sayının artması və bunlara da qulluğun az sayda *köməkçi tibb* işçiləri ilə aparılması tibb bacılarının və tibb qardaş-larının işlərindən tez yorulmalarına, tükenmişlik və ən sonunda da işlərindən ayrıl-malarına səbəb olmaqdadır [10].

Bakıda fəaliyyət göstərən 1 Saylı Şəhər Kliniki Xəstəxanasında çalışan tibb ba-cılarının və tibb qardaşlarının işdən məmnunluq səviyyələrinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə aparılmışdır. Tədqiqat identifikator dizaynda reallaşdırılmışdır.

Sorğuda iştirak edənlərin nümunə sayı

Tədqiqat 05.03.2023-19.08.2023 tarixləri arasında Bakı şəhərində yerləşən 1 Saylı Şəhər Kliniki Xəstəxanasında çalışan 296 köməkçi tibb işçiləri arasından seçilmişdir. Sorğu üçün nümunələrin seçilməsində isə dünya ölkələrinin də qəbul etdiyi nümunə müəyyən etmə düsturundan yararlanaraq 296 tibb bacısı və tibb qardaşı arasında sadə təsadüfi seçmə metodundan istifadə edilmiş, 167 orta tibb işçisi ilə üz-üzə görüşülüb anket paylanmışdır. Tədqiqata başlamadan əvvəl xəstəxananın baş həkimindən yazılı icazə formasında sənəd alınmışdır.

Nümunə ölçüsünün seçilməsində tədqiqatın aparılacağı iş yerindəki fərdlərin sayı məlum olduğu hallarda istifadə olunan düsturdan istifadə edilmişdir.

$$n = \frac{Nt^2 \times p \times q}{S^2(n-1) + t^2 \times p \times q}$$

N - Tədqiqata daxil edilən toplam fərdlərin sayı,

n-1 - t cədvəlində sərbəstlik dərəcəsi, n-1→295 olduqda sərbəstlik 679,

n - Nümunəyə daxil edilən şəxslərin sayı,

p - Araşdırılan hadisənin görülmə ölçüsü (0.50),

q - Araşdırılan hadisənin görülməmə ölçüsü (0.50),

t² - Müəyyən sərbəstlik dərəcəsinə və müəyyən olunan yanılma səviyyəsində t cədvəlində olan nəzəri dəyər (%95 üçün t-cədvəl dəyəri=1.96'dır),

S² - Tədqiqatda təyin olunacaq sürətin ola biləcək standart (0.05) xəta payı.

$$n = \frac{Nt^2 \times p \times q}{S^2(n-1) + t^2 \times q \times q}$$

$$n = \frac{296 \times (1.96)^2 \times 0.50 \times 0.50}{(0.05)^2 \times 678 + (1.96)^2 \times 0.50 \times 0.50}$$

$$n = 167$$

Tədqiqat sualları

1. Tibb bacılarının və tibb qardaşlarının işlərindən məmnunluq səviyyəsi nədir?
2. Tibb bacılarının və tibb qardaşlarının demoqrafik xüsusiyyətləri iş məmnuniyyətinin səviyyəsinə təsir edirmi?
3. Tibb bacılarının və tibb qardaşlarının peşə xüsusiyyətləri iş məmnuniyyəti səviyyəsinə təsir edirmi?

Məlumat toplama vasitələri

Məlumat toplama vasitəsi olaraq, demoqrafik xüsusiyyətləri özündə əks etdirən anket forması ilə 1967-ci ildə Weiss vd. tərəfindən hazırlanmış, Baycan tərəfindən 1985-ci ildə Türkçəyə çevrilib və etibarlılıq analizi test edilmiş olan, 2019-cı ildə də Kənan tərəfindən Azərbaycan dilinə çevrilmiş “Minnesota İş Məmnuniyyəti Alətinə” istifadə edilmişdir. Minnesota iş məmnuniyyəti aləti 20 fərqli iş ölçüsünə bağlı olaraq, fərdi işdən məmnunluq ya da narazılığını ölçməyə çalışır. Minnesota iş məmnuniyyəti aləti 1-5 arasında qiymət alan beşli Likert tipli bir ölçü vasitəsidir. Ölçü vasitələrinin qiymətləndirilməsində “Heç məmnun deyiləm” - 1 bal, “Məmnun deyiləm” - 2 bal, “Qərarlıyam” - 3 bal, “Məmnunam” - 4 bal, “Çox məmnunam” - 5 bal olaraq dəyərləndirməkdədir. İş məmnuniyyəti alətində tərs suallar yoxdur. Məmnuniyyət aləti daxili məmnuniyyət, xarici məmnuniyyət və ümumi məmnuniyyət ilə bağlı sualları özündə cəmləşdirib. Miqyası nəticələrinə görə, 100 - alına biləcək ən yüksək bal, 20 isə alına biləcək ən aşağı balı göstərməkdədir. Balların 25-in altında olması aşağı iş məmnuniyyətini, 26 ilə 74 arasında olması normal iş məmnuniyyətini, 75-in üzərində olması isə yüksək iş məmnuniyyətini ifadə etməkdədir.

Məlumatların qiymətləndirilməsi

Məlumatların statistik təhlili üçün SPSS 22.0 proqramı istifadə edilmişdir. Kategorik ölçmələrin sayı və faizi olaraq, davamlı ölçülər isə orta və standart xəta (ümumilikdə orta və minimum - maksimum) kimi ümumiləşdirilir. Kategorik dəyişənlərin qarşılaşdırılmasında “chi-square test” ya da “Fisher test” statistikasından istifadə edilmişdir. Qruplar arasındakı davamlı ölçmələrin müqayisəsində paylanmalara nəzarət edilərək, dəyişən sayına görə normal paylanma göstərən parametrlər üçün “Student T” testi və ikidən çox dəyişənlərin müqayisəsində “Anova”, qeyri-normal paylanma

göstərən parametrlərdə isə “Mann Whitney U” testi və ikidən çox dəyişənlərin müqayisələrində də “Kruskal-Wallis” testindən istifadə edilmişdir. Bütün testlərdə statistik əhəmiyyət səviyyəsi 0,05 olaraq alınmışdır ($p < 0,05$).

Göstəricilər

Tədqiqat daxilində iştirak edən orta tibb işçilərinin 85%-inin qadın, 32,9%-nin 31-36 yaş aralığında, 76,6%-nin evli və 37,1%-in bakalavr təhsili aldığı müəyyən edilmişdir. Köməkçi tibb işçilərinin 59.3%-nin daxili xəstəliklərdə işlədiyi, 60.5% növbə üsulu ilə çalışdığı, 62.9%-nin həftədə 45-55 saat arası işlədikləri və 61,7%-nin peşələrini istəyərək seçdiyi təyin olunmuşdur. Köməkçi tibb işçilərinin 59.3%-i iş şəraitinin orta səviyyəli olduğunu, 32.3%-i səhiyyə sektorunda 4 illə 8 il arasında çalışdığı, 43,7%-i 0 ilə 3 arası il eyni xəstəxanada çalışdığı, 64,1%-nin peşəsindən qismən məmnun olduğu, aldıkları ödəniş baxımından 45,5 %-nin qismən kafi, 45,5%-nin isə qeyri-kafi olduğu tədqiqat sonunda təyin edilmişdir (Cədvəl 1)

Cədvəl 1. Tibb bacıları və tibb qardaşlarının demografik xüsusiyyətləri (N:167)

Demoqrafik xüsusiyyətlər	Bölmə				
Cinsiyyət	Qadın		Kişi		
N	142		25		
Faiz (%)	85.0		15.0		
Yaş	20-25	26-30	31-36	37-41	>42
N	21	42	55	32	18
Faiz (%)	12.6	25.1	32.9	18.6	10.8
Ailə vəziyyəti	Evli		Bekar		Dul
N	121		43		3
Faiz (%)	72.5		25.7		1.8
Təhsil səviyyəsi	Orta Məktəb	Kollec	Universitet	Magistr/ Doktorantura	
N	39	58	62	8	
Faiz (%)	23.4	34.7	37.1	4.8	
Çalışdıqları Bölmələr	Daxili Xəstəliklər		Ümumi Cərrahiyyə		
N	99		68		
Faiz (%)	59.3		40.7		
İş üsulları	Gündüz		Növbə üsulu		Gündüz/Gecə (1 gün)
N	49		101		17
Faiz (%)	29.3		60.5		10.2
Həftəlik iş saatları	45<		45-55		>56
N	39		105		23

Faiz (%)	23.4		62.9	13.8	
Pəşəni istəyərəkmi seçdin?	Bəli		Xeyr		
N	103		64		
Faiz (%)	61.7		38.3		
İş şəraitiniz?	Yaxşı		Orta		Pis
N	14		99		54
Faiz (%)	8.4		59.3		32.3
Nəçə ildir səhiyyə sahəsində çalışırsınız?	0-3 il	4-8 il	9-12 il	>13	
N	25	54	36	52	
Faiz (%)	15.0	32.3	21.6	31.1	
Nəçə ildir eyni xəstəxanada çalışırsınız?	0-3 il	4-8 il	9-12 il	>13	
N	73	51	22	21	
Faiz (%)	43.7	30.5	13.2	12.6	
Pəşənizdən razısınız mı?	Məmnunam		Qismən məmnunam		Məmnun deyiləm
N	32		107		28
Faiz (%)	19.2		64.1		16.8
Aldığınız maaş sizcə yetərlidirmi?	Yetərlidir		Qismən yetərlidir		Yetərsizdir
N	15		76		76
Faiz (%)	9.0		45.5		45.5
Ümumi	167				
	100				

Cədvəl 2. Tibb bacılarının və tibb qardaşlarının iş məmnuniyyət səviyyəsi ortalaması (N:167)

	N	Ort±SS	Med (Min-Max)
İş məmnuniyyəti səviyyəsi	167	59,6±17,0	59,6 (20-97)

Tədqiqatda iştirak edən tibb bacıları və tibb qardaşlarının iş məmnuniyyətləri incələndiyində, tibb bacıları və tibb qardaşlarının iş məmnuniyyəti səviyyəsi qiymət ortalaması $59,6 \pm 17,0$ olaraq hesablanmışdır (Cədvəl 2).

Cədvəl 3. Tibb bacıları və tibb qardaşlarının cinsiyyət və yaş qrupları ilə iş məmnunluğu səviyyələrinin müqayisəsi (N:167)

	N	Ort±SS	Med (Min-Max)	p
--	----------	---------------	----------------------	----------

Cinsiyyət *					
Kişi	25	62,9±20,9	61,1±20,2	62,9 (20-88)	0.305
Qadın	142			61,1 (20-87)	
Yaş qrupu**					
20 – 25 yaş qrupu	21	58,8±23,5	62,7±14,0	58,8 (20-88)	0,201
26 – 30 yaş qrupu	42	57,2±15,8	56,7±18,1	62,7 (20-97)	
31 – 36 yaş qrupu	55	66,0±14,3		57,2 (20-88)	
37 – 41 yaş qrupu	31			56,7 (20-93)	
42 və yuxarı yaş qrupu	18			66,0 (20-86)	

* Mann-Whitney U test

** Kruskal-Wallis test

Cədvəl 3-də göründüyü kimi, sorğuda iştirak edən qadınların iş məmnuniyyəti ($X=62,9\pm20,9$) ilə kişilərin iş məmnuniyyəti ($X=61,1\pm20,2$) arasında arifmetik ortalamaya görə fərqin olmadığı ortaya çıxmışdır. Buna görə də, tibb bacıları və tibb qardaşlarının cinsiyyəti ilə iş məmnuniyyəti arasında statistik olaraq əhəmiyyətli bir əlaqənin olmadığı təyin edilmişdir ($p>0,05$). Eynilə, sorğuda iştirak köməkçi tibb işçilərinin yaş qrupları və iş məmnuniyyət səviyyələri arasında statistik baxımdan əhəmiyyətli bir fərqlilik müəyyən edilməmişdir ($p>0,05$).

Cədvəl 4. Tibb bacıları və tibb qardaşlarının işlədikləri bölmələr və iş saatları ilə iş məmnuniyyəti səviyyələrinin müqayisəsi (N:167)

	N	Ort±SS	Med (Min-Max)	p
Uşaq sayı*				
Daxili xəstəliklər	99	61,9±15,9	61,9 (20-97)	0.042
Ümumi cərrahiyyə	68	56,4±18,0	56,4 (20-93)	
Çalışma saatları**				
45<	39	68,0±13,5	68,0 (37-88)	0.001
45-55	105	58,3±16,9	58,3 (20-97)	
>56	23	51,7±17,5	51,7 (20-83)	

* t testi

** Kruskal-Wallis test

Cədvəl 4-də göründüyü kimi, daxili xəstəliklərdə çalışan köməkçi tibb işçiləri ($X=61,9\pm15,9$) nəticələrinin, ümumi cərrahiyyədə çalışan köməkçi tibb işçiləri nəticəsindən ($X=56,4\pm18,0$) daha yüksək arifmetik ortalamaya sahib olduğu ortaya çıxmışdır. Buna görə də, tibb bacıları və tibb qardaşlarının çalışdıqları bölmələr ilə iş məmnuniyyəti arasında statistik cəhətdən əhəmiyyətli bir fərq olduğu müəyyən edilmişdir ($p<0,05$). Tədqiqatda, həftəlik 45 saatin altında çalışan orta tibb işçiləri nəticələri ($X=68,0\pm13,5$), həftəlik 45-55 saat arası çalışan orta tibb çalışanları nəticəsi ($X =$

58,3±16,9) ilə həftəlik 56 saat və üstü çalışan orta tibb işçiləri nəticələrindən ($X=51,7\pm 17,5$) daha yüksək arifmetik ortalamaya sahib olduğu müəyyən edilmişdir. Buna görə də, köməkçi tibb işçilərinin həftəlik iş saatları ilə iş məmnuniyyəti arasında statistik cəhətdən əhəmiyyətli bir fərq olduğu aşkar edildi ($p<0.05$).

Nəticə

Orta tibb işçiləri insan sağlamlığına olan lazımi ehtiyaclarını bütövlükdə mənimsəyərək xəstələrin qulluğunda duran və daima dinamik bir funksiyaya sahib bir peşədir. Peşənin ilk vəzifəsi qayğı göstərəcəyi insanların bütün sağlq funksiyalarını yaxından öyrənməkdir [11]. Bu baxımdan, belə əhəmiyyətli bir vəzifəni çiyinlərinə götürən tibb bacıları və tibb qardaşlarının fiziki və psixoloji cəhətdən də güclü, sağlam olması xidmət verdiyi təşkilat və xidməti alan şəxslər tərəfindən daima diqqətlə diqqətə layiq dəyərləndirilməlidir.

Tibb bacıları və tibb qardaşlarının fərdi və təşkilati səbəblərə görə artan narazılıqlarının xidmət verdiyi (xəstələrə) insanlara da təsir etməsi qaçılmazdır. Daha öncəki tədqiqatlar incələndiyində görə bilirik ki, tibb bacıları və tibb qardaşlarının iş məmnuniyyətinə təsir edən amillərin müəyyən edilməsi hər rübün səhiyyə islahatları üçün çox önəmlidir [12]. Təəssüf ki ölkəmizdə bu mövzuda yetərinə tədqiqat olmadığı görülür.

Bu sorğuda tibb bacıları və tibb qardaşlarının işdən məmnunluq səviyyəsinin orta balı $59,6 \pm 17.10$ olduğu müəyyən edilmişdir. Sorğuda iştirak edənlərin cinsiyətlərinə görə iş məmnuniyyət səviyyələri qiymətləndirildiyində kişi və qadın tibb çalışanlarının statistik olaraq əhəmiyyətli fərqliliklər göstərmədiyi müəyyən edilmişdir ($p>0,05$) (Cədvəl 3). Sayılın Ankara Universitetində həkim və köməkçi tibb çalışanları üzərində test etdiyi iş məmnuniyyət səviyyələrinin müəyyən edilməsinə yönəlik tədqiqatında cinsiyət baxımından statistik olaraq fərqliliklər göstərmədiyi müəyyən olunmuşdur [13, 14].

Sorğuda iştirak edən tibb bacıları və tibb qardaşlarının yaş qrupları ilə iş məmnuniyyət səviyyələrinə baxıldığında yaş qrupları baxımından statistik olaraq ciddi fərqliliklər göstərmədiyi müəyyən edilmişdir ($p>0,05$) (Cədvəl 3). Oxşar şəkildə edilən testlərin çoxunda da tibb bacıları və tibb qardaşlarının yaşlarına görə iş məmnuniyyət dəyərləri arasında ciddi fərq ortaya çıxmamışdır [15]. Tibb bacıları və tibb qardaşlarının işlədikləri bölmələrə görə iş məmnuniyyət səviyyələri dəyər ortalamaları incələndiyində, daxili xəstəliklər bölməsində çalışan orta tibb işçilərinin iş məmnuniyyət nəticələrinin ($X=61,9\pm 15,9$), ümumi cərrahiyyə bölmələrində çalışan tibb işçilərinin nəticələrindən ($X=56,4\pm 18,0$) daha yüksək olduğu və statistik olaraq ciddi fərqliliklər göstərdiyi müəyyən edilmişdir ($p<0,05$) (Cədvəl 4). Bunun nəticəsinə əsasən daxili

xəstəliklər bölməsində çalışan orta tibb işçilərinin, cərrahi bölmələrdə çalışan tibb işçilərinə görə iş məmnuniyyət səviyyələrinin daha yaxşı olduğu müşahidə edilmişdir. Söylemez, Sur və Cebeci'nin etdiyi meta analizdə tibb bacıları və tibb qardaşlarının işlədikləri klinikaların iş məmnuniyyətlərinə ciddi şəkildə təsir etdiyi müəyyən edilmiş, ancaq fərqi nədən qaynaqlandığı müəyyən edilməmişdir [16]. Başqa bir tədqiqatda dəstəkləyici bir çevrə orta tibb işçilərinin məmnuniyyəti üçün ən önəmli amil olduğu müəyyən edilmişdir [17]. Tibb bacıları və tibb qardaşlarının iş məmnuniyyət səviyyələri üzərində işlədikləri klinikaların təsirli olması, cərrahi klinikalardakı orta tibb işçiləri və xəstə profili ilə açıqlana bilər. Pınar və Arıkan tərəfindən edilən tədqiqatda, ən az məmnuniyyət səviyyəsinə sahib qrupun təcili yardım şöbəsində işləyən tibb işçilərinə, ən yüksək məmnuniyyət səviyyəsinə sahib tibb bacıları və tibb qardaşları isə reanimasiya bölmələrində işləyən tibb işçilərinə aid olduğu müəyyən edilmişdir [18]

Təkliflər

Minnesota miqyasındakı tezlik paylamasına görə, tibb bacıları və tibb qardaşlarının işdən məmnunluq səviyyəsinin normal səviyyədə olduğu müşahidə edilmişdir. Tədqiqata daxil olan tibb bacıları və tibb qardaşlarının iş məmnuniyyət səviyyələri cinsiyyət və yaş qruplarına görə fərqlənmədiyi, lakin çalışdıqları bölüm və çalışma saatlarına görə məmnuniyyət səviyyələrinin fərqlilik göstərdiyi qənaətinə gəlinmişdir.

Tədqiqatın nəticələrinə görə, aşağıdakı təkliflərin tibb bacıları və tibb qardaşlarının işinə istiqamət verəcəyini söyləmək olar.

1. Tibb bacısı və tibb qardaşlarının iş məmnuniyyətini artırmaq üçün zəruri tədbirlər görmək, xüsusən iş mühiti ilə əlaqədar olaraq;
2. Tibb bacısı və tibb qardaşlarının iş məmnuniyyətinin aşağı olduğu cərrahi klinikalarda lazımi tədbirləri görmək və bu klinikalarda narazılıq səbəblərini göstərmək;
3. Daha böyük nümunələri olan fərqli qurumlarda və klinikalarda fərqli ölçmə metodlarından istifadə edərək geniş sorğuların həyata keçirilməsi tövsiyə olunur.

Ədəbiyyat

1. Maslach C, Jackson SE. Maslach Burnout Inventory Manual. 2nd ed. Consulting Psychologists Press; Palo Alto, CA: 1986.
2. Donabedian A. Quality assessment and assurance: unity of purpose, diversity of means. Inquiry. 1988; 25:173–192
3. Aiken LH, Sochalski J, Lake ET. Studying outcomes of organizational change in health services. Med Care. 1997;35(suppl 11):6–18
4. Pearlin LI, Schooler C. The structure of coping. J Health Soc Behav. 1978; 19:2–21.
5. Cleary PD, McNeil BJ., (1988) Patient satisfaction as an indicator of quality care. Inquiry.
6. American Hospital Association Commission on Workforce for Hospitals and Health Systems. (2002). In our hands: How hospital leaders can build a thriving workforce.

7. Pillay R (2009): Work satisfaction of professional nurses in South Africa: a comparative analysis of the public and private sectors. *Human Resources for Health*; 7(1): 15.
8. Dignani L and Toccaceli A (2013): Nurses and job satisfaction: results of an Italian survey. *J US-China Public Adm*; 10(4): 379-87
9. Alnems A (2005): Nurses' perceived job-related stress and job satisfaction in Amman private hospitals. (Master thesis of nursing, University of Jordan). Available at: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.604.1791&rep=rep1&type=pdf>
10. Kabeel AR and Eisa SA (2017): Relationship between job satisfaction and professional identity among psychiatric nurses. *Egyptian Nursing Journal*; 14(1): 9
11. Dagget T, Molla A and Belachew T (2016): Job related stress among nurses working in Jimma Zone public hospitals, South West Ethiopia: a cross sectional study. *BMC Nursing*; 15(1): 39
12. Semachew A, Belachew T, Tesfaye T and Adinew YM (2017): Predictors of job satisfaction among nurses working in Ethiopian public hospitals, 2014: institution-based cross-sectional study. *Human Resources for Health*; 15(1):15- 31.
13. Sayıl, İ., Haran, S., Ölmez, Ş., Özgüven, H.D., (2004). Ankara Üniversitesi hastanelerinde çalışan doktor ve hemşirelerin tükenmişlik düzeyleri, *Kriz Dergisi*, 5(2):71-77
14. Özçınar, M., (2005). Asistan doktorlarda burnout sendromu, Dr. Lütfü Kırdar Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği, Aile Hekimliği Uzmanlık Tezi, İstanbul.
15. Aştı, N. (1993). Çalışanların ve hemşirelerin iş günü kaybı, nedenleri, sıklığı ve iş doyumu ile ilişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul
16. Söylemez, D., Sur, H., Cebeci, D., (2005). İş doyumuna yönelik meta-analiz çalışması. *Modern hastane Yönetimi Dergisi*, Nisan – Mayıs – Haziran: 34 – 41.
17. Mrayyan MT (2006): Jordanian nurses' job satisfaction, patients' satisfaction and quality of nursing care. *International Nursing Review*; 53(3): 224-30.
18. Pınar, R., Arıkan, S., (1998). Hemşirelerin iş doyumu: etkileyen faktörler, iş doyumu ile benlik saygısı ve asertivite ilişkisi. *Uluslararası Katılımlı VI. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı*: 159-170, Ankara.